

Metsandus

Milliseid konkreetseid meetmeid plaanite rakendada metsade vääriselupaikade kaitseks, et peatada loodusemetsade jätkuv hävimine?

Keskerakond - Paljud vääriselupaigad on veel lõplikult kaardistamata, mistõttu tuleks läbi viia uuenduslik inventeerimine liigipõhiselt või gruppidega.

Keskerakonna valimisplatvormi teemakohased punktid:

Peame vajalikuks tagada looduse ja elurikkuse säilimine kaitsealade ning rahvusparkide kaitsekorralduskavade ja kaitse-eeskirjadega. Metsamajanduslik tegevus kaitsealadel ja rahvusparkides ei tohi intensiivistuda. Eriline rõhk peab olema märgaladel, metsadel ja liigirikastel niidukooslustel.

Peame oluliseks hoida raiemahtusid ja lageraiete maksimaalselt lubatud pindalaid vastutustundlikul tasemel. Oluline on jälgida pikaajalisi keskmisi reaalseid raiemahte.

Reformierakond - Sel aastal algav Eesti Loodusuurijate Seltsi poolt läbiviidav vääriselupaikade inventuur teeb kindlasti suure töö ära, nii et juba ette suur aitäh selle eest.

Suure elurikkusega metsaosade puhul ongi esimene oluline samm kaardistamine, esialgne inventuur, et me teaksime, kus need eriti väärtuslikud metsade osad meil on. Kui kaardistamine, inventuur tehtud, tuleb need alad raiumisest välja arvata.

Kui tegu on riigimetsaga, on võimalik vääriselupaik koheselt võimalikust raiumisest välja arvata. Kui tegu on erametsaga, siis tuleb omanikuga teha vääriselupaiga leping või siis moodustada kaitseala ja mõlemal puhul tuleb eraomanikule väärtuse hoidmine ja kaitsmine kompenseerida.

SDE - Pikalt edasi lükatud vääriselupaikade inventuur tuleb viia läbi võimalikult ruttu, plaanime sellega lõpetada hiljemalt 2020. Tõhustada tuleb vääriselupaikade ja suure kaitseväärtusega metsade kaitsemeetmeid koos sobivate kompensatsioonimehhanismidega.

Isamaa - Riigimetsa Majandamise Keskus peab jätkama aktiivselt uute vääriselupaikade kaardistamist. (Aastal 2018 inventeeriti juurde ca 2700 ha vääriselupaiku riigimaal.) Eramaal peab jätkama vääriselupaikade kaitseks lepingute sõlmimist. 2019. aastal suureneb vääriselupaikade kaitselepingute sõlmimise eelarvet lisaks senisele mahule 161 800 eurot aastas täiendavalt veel 80 000 euroga aastas, kokku 241 800 euronit aastas. Uue metsanduse arengukava koostamise raames leiame lahenduse ka ülejäänud vääriselupaikade osas.

EKRE - VEPid on mõeldud koosluste kaitseks tulundusmetsades ja kitsendavad oluliselt tulundusmetsade majandamist. Erametsaomanikule on VEP-i kaitse vabatahtlik ning eeldab piirangust tulenevate kohustuste õiglast kompenseerimist.

Milliseid meetmeid rakendada – see sõltub hetkeajast, võimalikest ressurssidest ja eesmärgile suunatud vajadustest.

Vabaerakond – ei vastanud

Erakond Eestimaa Rohelised - Esiteks tuleb hakata tegelikkuses täitma allkirjastatud rahvusvahelisi leppeid ja siseriiklikke seadusandlikke akte, mis käsitlevad vääriselupaikade kaitset (RMK pädevusala). Teiseks tuleb suurendada erametsaomanikele vääriselupaikade asjakohase kaitse eest ette nähtud kompensatsioonide eelarvet, kaasates sellesse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika vahendeid. Samuti on vajalik kompensatsioonide tasumise korda lihtsustada ja kiirendada. Kolmandaks: vääriselupaikade tegeliku kaitse realiseerumiseks tuleb tugevdada riiklikku järelevalvet (Keskkonnainspeksioon) ning kaasata/toetada selleks ka vabatahtlikke ja rahvaalgatuslikke organisatsioone. Kuna keskkonnavaldkonna järelevalvefunktsioon on Keskkonnainspeksiooni (KKI) ülesanne, siis ei poolda me Keskkonnaministeeriumi poolt kavandatavat KKI ja Keskkonnaameti liitmist, mis vähendab KKI sõltumatust. KKI operatiivsuse ja tõhususe suurendamiseks tuleb sinna pigem suunata tänasega võrreldes rohkem ressursse. Seega ei ole praegune valdkonna kulude kärpimine mitte mingil moel õigustatud.

Eesti 200 - Eestis on suhteliselt suur osa metsadest juba looduskaitse all, selle mahu suurendamist omaette eesmärgina me ei näe. Kaitse täiendavaks parandamiseks näeme kaheosalist lahendust – ühelt poolt tuleb tagada et omanike majanduslikku mõju omavad looduskaitsealased (ja teised) piirangud saaksid õiglaselt kompenseeritud, et omanikul puuduks huvi minna loodusmetsa kallale. Teiselt poolt tuleb täpsustada keskkonnanõudeid (ja kontrolli, vajadusel suurendada trahve), et ei kahjustataks oluliselt kaitsealuste liikide jaoks hädavajalikku metsakeskkonda näiteks lageraiega. Seega vähendame nii omaniku huvi kui võimalust kahjustada vääriselupaiku.

Elurikkuse Erakond - Metsade elurikkuse ja metsalooduse hüvede kaitseks on vaja muuta reegleid nii kaitsealadel kui ka majandusmetsade majandamisel. Kaitsealade piiranguvööndites ja hoiualadel tuleb keelata lageraied ning majandada sealseid metsi püsimeetsana. Riiklikul tasandil tuleb raiemahtusid oluliselt piirata, sest praegused raiemahud ei ole kestlikud (sellises mahus ei ole võimalik raiumist jätkata ka kõige parema tahtmise juures). Praegused raiemahud loovad olukorra, kus metsa ökosüsteem ei saagi areneda vanuseni, mis oleks vajalik aeglasemalt levivatele metsaliikidele elupaiga kujunemiseks. Praegu lubavad õigusaktid lagedaks raiuda bioloogiliselt väga noori kooslusi ehk sisuliselt liigub Eesti peavoolumetsandus suure kiirusega puupõllumajanduse

suunas, kuigi seda ei olda nõus tunnistama. Usaldusväärsetele andmetele toetudes tuleb uuesti välja arvutada iga-aastased raiemahtude tasemed, mis ei vähendaks vanades metsades seotud süsinikuvaru ega põhjustaks elurikkuse vähenemist. Enne, kui ei ole ühiskondlikku kokkulepet metsade kasutamise osas saavutatud, ei tohi riik kaasa aidata suure puidutarbega tööstuse investeeringutele.

Metsaloodust ei saa kaitsta üksnes vääriselupaikade kaitsega ja seda tuleb vaadata märksa laiemalt. Loodusmetsade jätkuva hävimise peatamise peamine vahend on mõtteviisi muutmine - metsamajanduse strateegiline planeerimine peab lähtuma kogukondlikult paika pandud rohevõrgustiku ruumiplaneeringust ja mitte vastupidi.

Metsa tuleb vähemalt kahe kolmandiku Eesti metsamaa ulatuses suhtuda kui ökosüsteemi, mille võimet pakkuda kestlikult kõiki muid looduse hüvesid kui puiduvaru pakkumine, tuleb hoida. Vaid ühe kolmandiku metsamaa ulatuses võib kaaluda puidu varumise majandushuvi tähtsustamist muude metsa ökosüsteemi väärtuste ees, aga seejuures peab olema tagatud et sellised metsamaad ei paikneks teiste metsalooduse hüvede tagamiseks määratletud rohevõrgustikus.

Lisaks vääriselupaikade inventeerimisele on vaja ka metsaomanikke koolitada, et nad ka ise suudaks oma metsas haruldasi või indikaatorliike tuvastada. Kui vääriselupaik on tuvastatud, tuleb sellesse suhtuda kui nn. mikrokaitsealasse.

Kiiresti saab ja tuleb loobuda lageraiet lubavate küpsusdiameetrite kasutamisest, raievanuseid tuleb tõsta ja lageraielangile tuleb seada ülempiir 1 ha. Seadusega tuleb kehtestada kõikides metsades omandivormist sõltumata kevadsuvine raierahu 15. aprillist kuni 15. juulini. Käivitada tuleb metsamaastike kasutuse ruumiline planeerimine, mis tagaks rohekoridoride toimimise neid eluliselt vajavatele liikidele, vanade puistute pindala stabiilsuse jne.

Taastada tuleb metsade reguleerivate hüvede (õhu puhastus, infiltratsioon, veeregulatsioon jne) kaitse, sh asulate ja hoonete lähedaste metsade kaitse ja püsimetsana majandamine.

Kuidas peaks RMK tegevus muutuma, et riigimets pakuks senisest enam sotsiaalseid, ökoloogilisi ja kultuurilisi hüvesid?

Keskerakond - Oleme oma platvormis välja pakkunud metsanduse asekanstleri ametikoha loomise, et tagada tõhusam järelvalve metsamajandamise ja arengukavade täitmise üle. Samuti rõhutame metsa mittepuiduliste saaduste ning rekreatsioonivõimaluste väärtustamist. Riigimetsa Majandamise Keskuse avatumaks muutumisel tuleb riigitulundusametis kaasata kavade koostamisse oma valitsusi, valdkondlikke institutsioone, ettevõtjaid ja kogukondi.

Keskerakonna valimisplatvormi teemakohased punktid:

Kaalume metsanduse asekanstleri ametikoha loomist metsamajandamise ja puidutööstuse valdkonna jätkusuutliku ning strateegilise arengu tagamiseks.

Loome eeltingimused metsa mittepuiduliste saaduste kasutamise laiendamiseks. Metsast saadavate mittepuiduliste saaduste ning rekreatsioonivõimaluste väärtustamiseks alustame koostööd erinevate valdkondade teadlaste, ettevõtjate ning kogukondadega, loomaks uusi, innovaatilisi töökohti maapiirkondades.

Viime lõpule looduslike pühapaikade kaardistamise.

Reformierakond - RMKle on viimasel kahel aastal pandud valitsuse poolt peale ebamõistlikult suur raiesurve ja kohustus metsarahaga lappida eelarveauke. See on lubamatu, nii et esimese asjana tuleb oluliselt vähendada raiesurvet riigimetsale. See võimaldab ka suuremat tähelepanu küsimuses nimetet metsa funktsioonidele.

SDE - RMK tegevuse tulemuslikkust ei tohi hinnata riigile toodava tulu järgi. Oluline eesmärk riigimetsa majandamise kõrval peab olema metsa sotsiaalsete, kultuuriliste ja loodusväärtuste hoidmine. Administratiivsete vahenditega peab kindlustama, et RMK juhtimises oleks esindatud kõigi metsaga seotud ja metsast sõltuvate huvigruppide esindajad. Kindlasti tuleb välistada olukord, et nõukogu juhib ühe või teise mõjuvõimsa asjaosalise esindaja.

Algatame nn kodumetsa meetme, milleks alustame asulalähedaste metsade ostmist RMK omandusse, et neid majandada püsimeetsana ja ainult kooskõlastatult kohalike inimestega. Planeerime riigimetsade majandamist ruumiliselt, lähtudes looduslikest piiridest ja metsaeraldustest, et vältida metsamaastike killustumist ning vähendada suurte lageraiete keskkonnamõju.

Koostöös ökoloogide, metsateadlaste, ja -majandajatega jõuame kokkuleppele ja piirame raiemahte puulliigiti. Metsale tuleb anda aega taastumiseks - me ei luba teha raiet enne, kui kõrvaloleval raielangil on noor mets vähemalt 1,3 meetri kõrgune. Toetame innovatsiooni puidutööstuses ja arendame keskkonnasäästlike tehnoloogiate kasutuselevõttu.

Planeerime riigimetsade majandamist ruumiliselt, lähtudes looduslikest piiridest ja metsaeraldustest, et vältida metsamaastike killustumist ning vähendada suurte lageraiete keskkonnamõju.

Plaanime eraldada lisavahendeid ka looduslike pühapaikade kaardistamiseks ja inventeerimiseks.

Metsanduse arengukava koostamisel peavad saama võrdselt kaasa rääkida kõik asjast huvitatud osapooled: metsandusteadlased, ökoloogid, majandusteadlased, inimgeograafid, folkloristid, sotsioloogid.

Isamaa - 2019. aastal laiendab Isamaa minister laane- ja salumetsade kaitsealasid. RMK peab jätkama vääriselupaikade kaardistamist ja soolupaikade taastamist. Kõrgendatud avaliku huviga alade metsamajandamisplaan tuleb tutvustada kohalikele kogukondadele

ja arutada, kuidas kogukondade ettepanekuid arvesse võtta. RMK peab aktiivselt tegelema pärandkultuuri objektide kaardistamisega.

EKRE - RMK tegevus nimetatud suundadel peab jätkuma senistes mahtudes, aga proportsionaalselt metsade majandamisest saadava tuluga. Kasuks tuleks RMK tihedam koostöö turismiettevõtetega.

Vabaerakond

Erakond Eestimaa Rohelised - RMK on rahva nimel metsa haldamise korraldaja. Metsamajandamiskava tuleb uuesti läbi vaadata ja sisse viia olulisi täiendusi, milles arvestatakse metsade kõikvõimalikke keskkonnateenuseid. Senisest enam rõhku tuleb panna riigimetsa käsitlemisele loodusliku elupaiga ja kompleksse ning mitmekülgse kooslusena, mille ökoloogilisest toimimisest sõltub lisaks metsloomadele suurel määral ka eesti rahvas. Meie metsade kompleksed ökosüsteemiteenused nagu kliimanähtuste tasakaalustamine (nt tormide vaigistamine, põudade leevendamine vms), vastupanu invasiivsetele kahjuritele või ootamatutele keskkonnamuutustele saavad efektiivselt toimida vaid juhul, kui metsamassiivid on võimalikult terviklikud ja mitmekesise liigilise koosseisuga. Koostöös metsaökoloogidega tuleb metsamajandamiskava viia kooskõlla riigimetsa regionaalsete laiapõhiste keskkonnateenuseid arvestavate prioriteetidega. Seejärel tuleks regionaalsed halduskavad esitada avalikuks aruteluks ning kaasates kohalikku elanikkonda lahti mõtestada, kuidas keskkonnateenused igal metsatükil toimivad, kes sellest kasu saab ja kuivõrd on riigimetsa haldamine kooskõlas lähedalasuvate erametsamaadega. Saadud tulemuste alusel tuleks välja töötada regionaalsed metsahalduskavad. Uue valdkonnana tuleks RMK struktuuri kindlasti lisada ka loodusturism. Kuna kogu maailmas on vanu metsi aina vähem ja põlismetsi peaaegu enam polegi, on Eesti seni veel säilinud põlismetsadel suur potentsiaal riigile uut moodi tulu tuua. Tänapäevase moodustab loodusturismi haru (matkarajad) RMK tegevusest vaid murdos <https://loodusegakoos.ee/kuhuminna/matkatee>.

Eesti 200 - Tunnustame, et RMK on senini juba investeerinud oluliselt nimetatud valdkondadesse, sellega peaks kindlasti jätkama ja loodut hoidma. Oleme teinud ettepaneku eraldada 50% RMK kasumist (umbes 20 miljonit EUR aastas) spetsiifiliselt meie metsade vääridust tõstvaks teadus-arendustegevuseks. Samuti peaks RMK raiete planeerimisel arvestama lankide lähedust asulatele (seal vältides lageraieid) jt kultuurilisi tegureid.

Elurikkuse Erakond - RMK puhul on saanud valitsevaks mõtteviis, et RMK on justkui samasugune metsaomanik nagu iga teine. Riiklik metsaomand kui selline on põhjendatud üksnes sellega, et riigile kuuluv mets peabki täitma teisi funktsioone kui eramets. Riigimetsa põhieesmärgiks peab olema metsade sotsiaalsete, kultuuriliste ja loodusväärtuste hoidmine, mitte puiduvarul baseeruv tulundusmetsandus. Riik võib

riigimetsa majandamisest saada ka tulu, aga seda sarnaselt muu riigivara müügiga. RMK kui tulundusasutus, kes ise kavandab riigivara müüki, teenib oma tulud riigivara müügist, kasutab riigivara müügist saadud tulu oma äranägemise järgi ja ainult ülejäägi annab riigile, on ühiskonna jaoks kahjulik ja see tuleb lõpetada.

RMK tuleb ümber organiseerida riigiasutuseks, et kaotada praegune huvide konflikt riigivara säilimise tagamise ja tulu teenimise vahel. Riigiasutuse ülesandeks tuleb jätta riigimetsade inventeerimine, majandamise kavandamine, kasvava metsa müük ja järelevalve, kuid raha kasvava metsa puidu müügist peab laekuma otse riigieelarvesse.

Riigimetsa majandamise kavad (10 aastaks) tuleb koostada omavalitsuste kaupa ja planeeritavad tegevused tuleb enne kinnitamist arutada läbi metsamajandusest mõjutatud piirkondade kohalike elanikega, leppides kokku raiemahtudes, -kohtades ja -viisides.

Selle riigiasutuse ülalpidamiseks vajalik raha peab tulema riigieelarvest, samamoodi nagu tee-ehituseks, teaduse rahastamiseks jne vastavalt parlamendi otsusele. Lõpetada tuleb olukord, kus RMK juhtkond käsitleb riigimetsa kui RMK-le kuuluvat erametsa

(kogukondadega on küll hakatud rääkima raielaanidest, aga otsustab ikka RMK ise ja kohalike elanike vastuseisust hoolimata ühtegi lageraiet tegemata ei jäeta) ning otsustab ise riigimetsa puidu müügist saadud rahade kasutamise üle (managem silme ette RMK viimaste aastate suurejoonelised tee-ehitused). Avaliku raha kasutamist metsamajanduse intensiivistamiseks (teede ja kraavide rajamiseks) tuleb väga suures mahus vähendada ja muuta see avalikult otsustatavaks ning läbipaistvaks. RMK peab lõpetama ristipuude raiumise ja igasuguse raietegevuse looduslikes pühapaikades jt pärandkultuuriobjektidel.

Riigimetsade majandamist tuleb planeerida ruumiliselt kooskõlas kohalike kogukondadega ja lähtuvalt rohevõrgustiku ruumiplaneeringust, et vältida metsamaastike killustumist ning vähendada suurte lageraiete keskkonnamõju. Metsateatise menetlusse tuleb kaasata ka piirinaabrid.